

Kadınların Korunan Alan Tercihlerine Yönelik Rekreatif Engellerin Saptanması: Serenler Tepesi Tabiat Parkı Örneği

Hüseyin Samet AŞIKKUTLU^{1*}, Latif Gürkan KAYA¹, Yasin AŞIK¹

Öz

İnsanların boş zamanlarında katılmış oldukları rekreatif etkinlikler ile yaşam kalitelerini arttırmaları mümkündür. Sahip oldukları kaynak değerleri sebebiyle önemli bir yere sahip olan korunan alanlar, katılımcılara doğa ile iç içe vakit geçirebilecekleri olanaklar sunmaktadır. Ancak korunan alanlarda rekreatif engeller bazı kullanıcı profilleri üzerinde olumsuz etki göstererek katılımı azaltabilmektedir. Bu bağlamda, çalışmanın amacı kadınların rekreatif alanı olarak korunan alanları tercih etmesinde etkili olan engellerin belirlenmesidir. Burdur Serenler Tepesi Tabiat Parkı araştırma alanı olarak belirlenmiştir. Araştırmada materyal olarak anket formu kullanılmıştır. Anket formunda rekreatif engeller "Güvenliğe dayalı engeller, kişisel engeller, mekânsal engeller, spora dayalı engeller, zamana dayalı engeller ve arkadaşlara dayalı engeller" olmak üzere 6 ana kriter altında sınıflandırılmıştır. Anket formu 83 kadın katılımcıya uygulanmıştır. Verilerin analizinde SPSS programı kullanılmıştır. Sonuç olarak kadınların korunan alanları çok az kullandığı ve rekreatif tercihlerini etkileyen en önemli faktörün "Güvenliğe dayalı engeller" olduğu belirlenmiştir. Ayrıca kadınların demografik özelliklerine (yaş, eğitim, medeni durum, vb.) bağlı olarak rekreatif tercihlerinin değiştiği belirlenmiştir. Korunan alanlarda gerçekleştirilen mekânsal planlama ve tasarım çalışmalarında bu çalışmanın sonuçlarının dikkate alınması kadınların rekreatif faaliyetlere katılımına katkı sağlayacaktır.

Anahtar kelimeler: Burdur, Korunan Alanlar, Rekreatif, Rekreatif Tercih, Tabiat Parkı

To Determine the Recreational Barriers through the Preferences of Women for Protected Areas: The Case of Serenler Hill Nature Park

Abstract

It is possible for people to increase their quality of life by engaging in recreational activities during their free time. Protected areas, which occupy an important place because of their resource values, offer participants the opportunity to spend time in contact with nature. However, recreational barriers in protected areas may negatively impact some user profiles and reduce participation. In this context, the study aims to identify the barriers to women's preference for protected areas as recreation sites. Burdur Serenler Hill Nature Park was identified as the research area. A questionnaire was used as material for the research. In the questionnaire, recreational obstacles were classified according to 6 main criteria: "safety-related obstacles, personal obstacles, spatial obstacles, sport-related obstacles, time-related obstacles and friendship-related obstacles". The questionnaire was applied to 83 female participants. The SPSS program was used to analyze the data. As a result, it was found that women use protected areas

¹ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Mühendislik Mimarlık Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Burdur, Türkiye

* İlgili yazar/Corresponding author: sasikkutlu@mehmetakif.edu.tr

Gönderim Tarihi / Received Date: 02.09.2022

Kabul Tarihi / Accepted Date: 17.12.2022

very little and that the most important factor influencing their recreational preferences is "safety-related barriers". In addition, women's leisure preferences were found to change depending on their demographic characteristics (age, education, marital status, etc.). Consideration of the results of this study in spatial planning and design studies in protected areas will help to promote women's participation in recreational activities.

Keywords: Burdur, Protected Areas, Recreation, Recreational Preference, Nature Park

1. Giriş

Korunan alan kavramı, sahip olduğu ekosistem hizmetleri ve kültürel değerlerle ilişkili olarak doğanın uzun süreli korunmasını sağlamak amacıyla yasal ya da diğer etkili yöntemlerle tanınan, tanımlanan, tahsis edilen ve yönetilen coğrafi alanlar olarak tanımlanmaktadır (IUCN WCPA, 2014, s. 7). Korunan alanlar, dünyadaki çoğu insan için sağladıkları faydalar bakımından büyük değere sahip kara ve deniz kullanımlarıdır (Worboys, 2015, s. 3). 2012 yılı itibarıyla, korunan alanlar dünya yüzeyinde karasal alanların %12,7'sini ve okyanusların %1,6'sini oluştururken (Bertzky vd., 2012, s. 5; Shafer, 2015, s. 333), Aichi Biyoçeşitlilik Hedefleri (Aichi Biodiversity Targets)'nin 11. hedefinde, 2020 yılına kadar bu oranların karasal alanlarda %17, kıyı ve deniz alanlarında %10 olmasının amaçlandığı belirtilmektedir (CBD, 2010, s. 9; MacKinnon vd., 2015, s. 3561; Bacon vd., 2019, s. 2). Dünya Korunan Alanlar Veritabanı (World Database on Protected Areas-WDPA)'na göre, Ağustos 2022 tarihi itibarıyla karasal alanların %15,8'i ve okyanusların %8,1'i koruma altına alınmıştır (King vd., 2022, s. 1). Biyolojik çeşitliliğin korunmasında önemli bir role sahip olan korunan alanlar (Gaston vd., 2008, s. 94; Alemu 2016, s. 67; Belote ve Wilson, 2020, s. 2; Cazalis, 2020, s. 1; Neugarten vd., 2020, s. 2) insanların doğal dünyaya karşı artan ilgilerine karşılık doğa ile etkileşim kurdukları mekânları ifade etmektedirler (Dudley, 2008, s. 2).

Rekreasyon, yeniden yapılanma ya da yeniden yaratılma anlamlarına gelen Latince kökenli "*recreation*" sözcüğünden gelmiştir ve yaygın olarak Türkçe karşılığı boş zamanları değerlendirme olarak ifade edilmektedir (Kaya ve Aytakin, 2009, s. 1513; Uzun vd., 2012, s. 792). Daha kapsamlı olarak, bireylerin gönüllü olarak katıldıkları anlamlı ve eğlenceli boş zaman etkinlikleri olarak tanımlanan rekreasyonun (Cordes, 2013, s. 7; Esentaş, 2018, s. 42), en önemli faydası bireylerin yaşam kalitesine katkı sağlamasıdır (Lu Li ve Yi Wang, 2012, s. 410). Anti-sosyal ve az hareketli bir yaşam tarzının giderek artış gösterdiği günümüzde (Gözen, 2019, s. 398), modern teknolojinin ilerlemesi ve kentleşmenin etkisiyle bireylerin doğal hareketlerinde oluşan azalmalar, yoğun çalışma saatleri ve bunların beraberinde getirdiği sağlık sorunları her geçen gün rekreasyon alanlarının önem kazanmasına neden olmuştur (Gümüş ve Alay Özgül, 2017, s. 865).

Geçmişte sadece insan etkinliklerinin yasaklandığı veya sınırlandırıldığı alanlar olarak algılanan korunan alanların günümüzde belirlenmesinde bilimsel ve estetik değerler etkili olmaktadır. Bu bağlamda, barındırdıkları kaynak değerleri ile rekreatyonel kullanımlara fırsat sunan, toplumun psikolojik, fizyolojik, ekonomik ve sosyal gelişimine katkı sağlayan alanlar olarak görülmektedirler (Anonim, 2006, s. 1-70; Surat vd., 2014, s. 331; Aksu, 2015, s. 267; Aşıkutlu vd., 2018, s. 243-257). Yüksek oranda rekreatyonel değere sahip korunan alanlar (Jiricka-Pürner vd., 2019, s. 2), ülkemizde 2873 sayılı ve 09/08/1983 tarihli Milli Parklar Kanunu Madde 2'de belirtildiği üzere; Milli Parklar, Tabiat Parkları, Tabiatı Koruma Alanları, Tabiat Anıtları olarak gruplanmaktadır (Akten ve Gül, 2014, s. 130; Anonim, 2022a). Tabiat Parkları; "bitki örtüsü ve yaban hayatı özelliğine sahip, manzara bütünlüğü içinde halkın dinlenme ve eğlenmesine uygun tabiat parçalarını" ifade etmektedir (Kurdoğlu, 2017, s. 35; Anonim, 2022a). Tabiat parkları, korunan alanlar

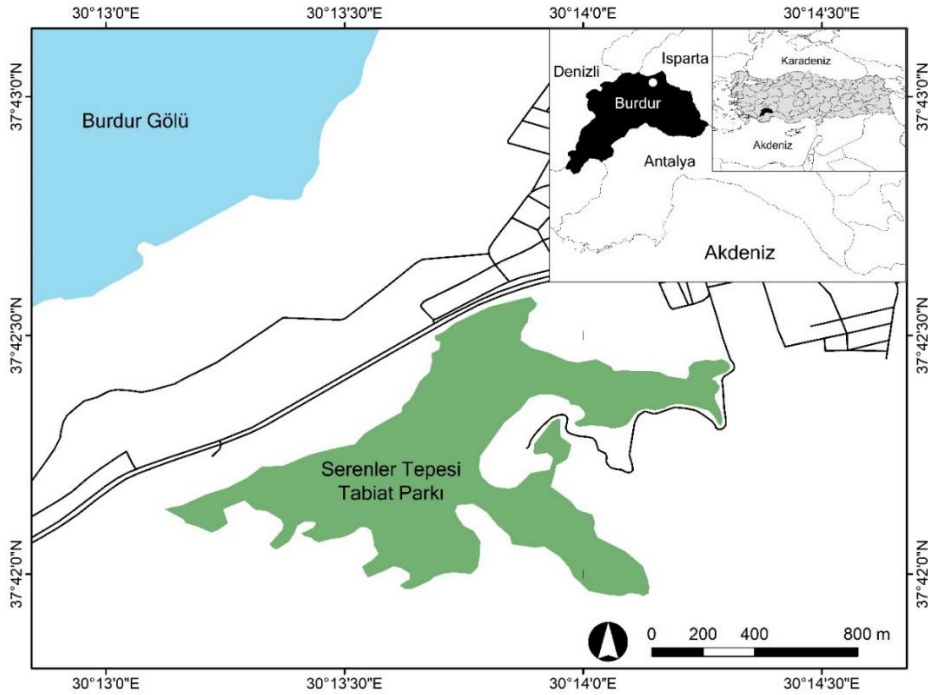
içerisinde en esnek olanıdır. Devletin kontrolü ve gözetimi ile oluşturulan ve tamamı halkın kullanımına açık olan, doğal alan niteliğindeki tabiat parklarının diğer rekreasyonel alanlardan farkı; kullanımının devlet tarafından yürütülmesi ve alana giriş çıkışların kontrollü biçimde olmasıdır (Yeşil vd., 2014, s. 770).

Açık hava rekreasyonel etkinlikleri için en uygun mekânlar olarak görülen tabiat parkları, barındırdıkları farklı doğal kaynaklarıyla kullanıcıya çok farklı seçenekler sunmaktadırlar. Sahip oldukları bu özellikleriyle insanlara fiziksel ve psikolojik yönden olumlu katkılar sağlamaktadırlar. Ayrıca, tabiat parklarında kullanıcılar tercihleri ve ilgilerine yönelik açık hava rekreasyon etkinliklerini gerçekleştirme olanağı bulabilmektedirler (Çalık vd., 2013, s. 36). Bu durum açık hava rekreasyonel etkinliklerinin tercihinde artış eğilimini ortaya çıkarmakta (Arni ve Khairil, 2013, s. 57), ancak rekreasyonel engeller bazı kullanıcı profilleri (cinsiyet, yaş, yaşanılan yer, vb.) üzerinde olumsuz etki oluşturarak, katılımda düşüşe neden olabilmektedir (Ghimire vd., 2014, s. 57). Dolayısıyla, korunan alanlarda kullanıcılar üzerinde etkili olan rekreasyonel engellerin saptanması ve daha iyi anlaşılması gereklidir (Jamaliah vd., 2018, s. 41-53). Bu kapsamda; korunan alan niteliğinde olan Serenler Tepesi Tabiat Parkı'nda, kadın katılımcıların tercihlerinde etkili olan rekreasyonel engellerin saptanması ve bu engellerle katılımcıların demografik özellikleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi çalışmanın ana amacını oluşturmaktadır. Araştırma da aynı zamanda literatürdeki mevcut boşlukları doldurmayı ve tabiat parklarında kadınların rekreasyonel etkinliklere katılımlarını arttırmak için öneriler geliştirmesi amaçlanmaktadır.

2. Materyal ve Yöntem

2.1. Materyal

Araştırmanın materyalini çalışma alanı ve anket formu oluşturmaktadır. Burdur ilinde yer alan Serenler Tepesi Tabiat Parkı çalışma alanı olarak belirlenmiştir (Şekil 1).

Şekil 1. Çalışma alanı

Türkiye'nin güneybatısında yer alan Burdur ilinin nüfusu 2021 itibari ile 273.716'dır (TÜİK, 2022). Burdur ili sınırlarında tescilli 3 tabiat parkı yer almaktadır (Anonim, 2022b). Serenler Tepesi Tabiat Parkı 383 da alana sahip olup, 2011 yılında Tabiat Parkı olarak ilan edilmiştir. Birçok farklı memeli, kuş ve sürüngen türlere yaşam alanı sağlamaktadır ayrıca zengin bir bitki örtüsüne sahiptir. Serenler Tepesi Tabiat Parkı'nın Burdur kent merkezine uzaklığı 5 km olup, sınırlarında yerleşim alanı bulunmamaktadır. Kullanıcılara piknik, doğa yürüyüşü ve yaban hayatı gözlemciliği gibi çeşitli aktivite olanakları sağlamaktadır (Kaya ve Aşıkkutlu, 2019, s. 36; Anonim, 2022c). Serenler Tepesi Tabiat Parkı, Burdur kent merkezine yakınlığı sebebiyle ulaşımın kolay olması ayrıca Türkiye'nin sahip olduğu önemli göller arasında yer alan Burdur Gölü'nün manzarasına sahip olması sebebi ile çalışma alanı olarak belirlenmiştir. Şekil 2a'da Serenler Tepesi Tabiat Parkı'na ait genel bir görünüm, Şekil 2b'de alan içerisinde bulunan restoran ve seyir terasına ait bir görünüm, Şekil 2c'de alandaki çocuk oyun alanından bir görünüm ve Şekil 2d'de ise alandaki oturma alanına ait bir görünüm sunulmuştur.

Şekil 2. Çalışma alanına ait fotoğraflar

2.2. Yöntem

Çalışmada anket yöntemi kullanılmıştır. Anket formu Kaya (2005), Kaya (2006), White (2008), Gümüş vd. (2015), Gümüş ve Özgül (2017), Kaya vd. (2019) ve Deniz vd. (2019)'un çalışmaları temel alınarak hazırlanmıştır. Anket soruları, kadınların korunan alanları tercih etmesindeki rekreasyonel engellerin belirlenmesi için tasarlanmıştır. Anket formu toplamda 41 soru içermektedir. Belirlenen 41 soru "Güvenliğe dayalı engeller (8 soru), kişisel engeller (5 soru), mekânsal engeller (8 soru), spor alanına dayalı engeller (4 soru), zamana dayalı engeller (3 soru), arkadaşına dayalı engeller (3 soru) ve demografik özellikler (10 soru)" olmak üzere 7 bölümde toplanmıştır. İlk 6 bölümde kadınların rekreasyonel etkinliklerini engelleyen kriterlerin düzeylerinin ölçülmesinde 5'li likert ölçeği kullanılmıştır. Anketin son bölümü ise anketi yanıtlayanların demografik özelliklerini almaya yönelik sorular içermektedir.

Anket 2022 Mayıs ve Haziran aylarında Burdur kent merkezinde uygulanmıştır. Anket formu kamu ve özel sektör ofislerinde, kafeteryalarda, cadde ve sokaklarda 100 kadın katılımcıya uygulanmak üzere dağıtılmıştır. Dağıtılan anketleri 83 kişi tamamlamış, ankete yanıt oranı %83 olmuştur. Bu oran oldukça fazla soru içeren bir anket için iyi bir orandır.

Elde edilen verilerin analizinde SPSS yazılımından faydalanılmıştır. Öncelikle verilerin normal dağılım varsayımı test edilmiştir. Normal dağıldığı belirlenen verilere parametrik testlerin uygulanmasına karar verilmiştir. Yaş, öğrenim durumu, aylık gelir ile belirtilen 6 ana kriterin sonuç değerleri arasındaki korelasyon değerlerini belirlemek için Spearman's Rank Korelasyon Katsayısı (rs) yöntemi kullanılmıştır. İki kategorik bağımsız değişken içeren veriler Bağımsız Örneklem T-testi ile analiz edilmiştir.

3. Bulgular

Araştırmaya katılan kadınların demografik özellikleri incelendiğinde çoğunluk 15-35 yaş aralığında (%65,4), %61,4'ü evli, %36,1'i lise mezunu, %25,3'ü memur, %24,1'i 10001-15000 TL arası gelire sahip, %73,5'i Burdur'da ikamet etmekte ve %41,4'ü 30 yıldan fazla süredir Burdur'da yaşamaktadır. Burdur'da yaşayan insanların %82,8'i Burdur'da yaşamaktan memnun olduğunu belirtmiştir. Ankete katılanların %91,6'sı Serenler Tabiat Parkı hakkında bilgi sahibi olup, çoğunluk (%68,8) ayda 1 sefer parkı ziyaret etmekte ve ulaşımını genellikle özel araçla (%91,3) sağlamaktadır (Çizelge 1).

Çizelge 1. Katılımcıların demografik özellikleri

Demografik Özellikler	Kategori	%
Yaş	18-25	27,7
	26-35	27,7
	36-45	22,9
	46-55	16,9
	56-65	3,6
	66+	1,2
	Toplam	100,0
Medeni Durum	Evli	61,4
	Bekâr	38,6
	Toplam	100,0
Öğrenim Durumu	İlkokul	2,4
	Lise	36,1
	Önlisans	14,5
	Lisans	34,9

	Yüksek Lisans	9,6
	Doktora	2,4
	Toplam	100,0
Meslek	Öğrenci	22,9
	Memur	25,3
	İşçi	19,3
	Özel Sektör Çalışanı	6,0
	Serbest Meslek	3,6
	Emekli	1,2
	İşsiz	1,2
	Ev Hanımı	20,5
	Toplam	100,0
Aylık Gelir	2500 TL ve altı	16,9
	2501-5000 TL	6,0
	5001-7500 TL	22,9
	7501-10000 TL	21,7
	10001-15000 TL	24,1
	15001 TL ve üstü	8,4
	Toplam	100,0
Yaşadığı İl	Afyonkarahisar	4,8
	Ankara	1,2
	Antalya	3,6
	Burdur	73,5
	Denizli	7,2
	Isparta	7,2
	İstanbul	2,4
	Toplam	100,0
Burdur'da Yaşama Süresi	1-5 yıl	17,2
	6-15 yıl	20,7
	16-30 yıl	20,7
	30 yıldan fazla	41,4
	Toplam	100,0
Burdur'da Yaşamaktan Memnuniyet Durumu	Evet	82,8
	Hayır	17,2
	Toplam	100,0
Burdur Serenler Tabiat Parkını Tanıma Durumu	Evet	91,6
	Hayır	8,4
	Toplam	100,0
Burdur Serenler Tabiat Parkını Ziyaret Sıklığı	Yılda 1 ve daha az	29,9
	Ayda 1 sefer	68,8
	15 günde 1 sefer	1,3
	Toplam	100,0
Burdur Serenler Tabiat Parkına Ulaşım Türü	Yaya	1,3
	Toplu taşıma	7,5
	Özel araç	91,3
	Toplam	100,0

Kadınların rekreatyonel faaliyetlerini engelleyen ana faktörler incelendiğinde en çok güvenliğe dayalı engellerin etkili olduğu ($4,24\pm 0,60$) belirlenmiştir. Onu sırasıyla mekânsal engeller ($3,72\pm 0,77$), kişisel engeller ($3,57\pm 0,79$), zamana dayalı engeller ($3,54\pm 0,97$) ve spor alanına dayalı engeller ($3,33\pm 1,12$) takip etmektedir. En az etkili faktörü ise arkadaşına dayalı engeller oluşturmaktadır ($3,22\pm 1,01$). Güvenliğe dayalı engellerde cinsel saldırı endişesi en yüksek değere ($4,72\pm 0,57$) sahip olup, onu suçla meyilli kişilerin alana girmesi ($4,64\pm 0,62$) ve alanda madde bağımlılarının bulunması ($4,63\pm 0,68$) izlemektedir. En az etkili faktörü ise hırsızlık endişesi ($3,77\pm 1,36$)

oluşturmaktadır. Mekânsal engellerde ise giriş ücretlerinin pahalı olması (4,14±0,89) en çok etkiye sahiptir. Onu sırasıyla alana ulaşımın yetersizliği (3,94±1,10) ve alandaki temizlik sorunları (3,90±1,11) takip etmektedir. En az etkili faktör ise alanın kalabalık olmasıdır (3,35±1,32). Kişisel engellerde maddi imkansızlıklar (4,16±0,88), zamana dayalı engellerde boş zaman yetersizliği (3,63±1,10), spora dayalı engellerde spor aletlerinin bakımsız olması (3,47±1,34) ve arkadaşına dayalı engellerde arkadaşların bu tür etkinliklere katılmak istememesi (3,27±1,00) en çok etkiye sahiptir (Çizelge 2).

Çizelge 2. Katılımcıların rekreasyonel faaliyetlerini engelleyen ana ve alt kriterler

Ana Kriterler	Alt Kriterler	\bar{x}	σ
Güvenliğe dayalı engeller	Hırsızlık endişesi	3,77	1,36
	Fiziksel saldırı endişesi	4,06	1,20
	Alanda kontrolsüz alkol tüketimi	4,39	0,96
	Suçta meyilli kişilerin alana girmesi	4,64	0,62
	Cinsel saldırı endişesi	4,72	0,57
	Alanda madde bağımlılarının bulunması	4,63	0,68
	Alanda evsizlerin bulunması	3,92	1,16
	Kullanıcı ya da çalışanların ilgisiz davranması	3,78	1,12
	Genel	4,24	0,60
Kişisel engeller	Alışmış olduğum günlük programı bozmak istememek	3,41	1,32
	Ailevi sorumluluklar	3,80	1,11
	Maddi imkansızlıklar	4,16	0,88
	Rekreasyon alanlarına çok ilgi duymamak	3,25	1,16
	Kendimi enerjisiz hissetmem	3,27	1,04
	Genel	3,57	0,79
Mekânsal engeller	Alanda aydınlatmanın yetersizliği	3,83	1,07
	Alanda otoparkların yetersizliği	3,70	1,11
	Alana ulaşımın yetersizliği	3,94	1,10
	Alanın bakımsız olması	3,81	1,33
	Alanın kalabalık olması	3,35	1,32
	Alanın temiz olmaması	3,90	1,11
	Alanın pahalı olması	4,14	0,89
	Sakatlanma endişesi (Yürüyüş yolları, spor alanları gibi alanlarda yapısal sorunlar.)	3,11	1,20
	Genel	3,72	0,77
Spor alanına dayalı engeller	Spor aletlerinin bakımsız durumda olması	3,47	1,34
	Spor aletlerinin yetersiz sayıda olması	3,37	1,21
	İstediğim spor aletlerinin alanda olmaması	3,23	1,17
	Alanın istediğim etkinlikleri sunmaması	3,27	1,34
	Genel	3,33	1,12
Zamana dayalı engeller	Boş zaman saatlerimin katılımım için uygun olmaması	3,61	1,05
	Yoğun çalışma saatlerimin olması	3,39	1,15
	Boş zamanımın yetersizliği	3,63	1,10
	Genel	3,54	0,97
Arkadaşına dayalı engeller	Alana beraber gelecek kimsenin olmaması	3,19	1,26
	Arkadaşlarımın zamanının olmaması	3,20	1,07
	Arkadaşlarımın bu tür etkinliklere katılmak istememesi	3,27	1,00
	Genel	3,22	1,01

Kadınların demografik özellikleri ile rekreasyonel engeller arasındaki ilişkiyi belirlemek için Spearman's korelasyon analizi uygulanmıştır. Yaş faktörü incelendiğinde kişisel engeller ($r(83)=-0,278$; $p<0,05$), mekânsal engeller ($r(83)=-0,273$; $p<0,05$) ve zamana dayalı engeller ($r(83)=-0,332$; $p<0,01$) ile ters yönde anlamlı bir ilişki içerisindedir. Yaş arttıkça belirtilen rekreasyonel engellerin etkileri azalmaktadır. Diğer rekreasyonel

engeller ile arasında herhangi bir ilişki bulunmamaktadır. Öğrenim durumu incelendiğinde mekânsal engeller ($r(83)=0,245$; $p<0,05$), spor alanına dayalı engeller ($r(83)=0,265$; $p<0,05$), zamana dayalı engeller ($r(83)=0,344$; $p<0,01$) ve arkadaşına dayalı engeller ($r(83)=0,243$; $p<0,05$) arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Öğrenim durumu arttıkça bu faktörlerin etki düzeyleri de artmaktadır. Aylık gelir ile rekreatif engeller arasında herhangi bir ilişki bulunmamıştır (Çizelge 3).

Çizelge 3. Yaş, öğrenim durumu ve aylık gelir ile rekreatif tercihleri etkileyen faktörler arasındaki ilişkiyi gösteren Spearman's testi sonuçları

Ana Kriterler (n)	Yaş		Öğrenim durumu		Aylık gelir	
	r	p	r	p	r	p
Güvenliğe dayalı engeller (83)	0,038	0,732	-0,127	0,253	-0,006	0,958
Kişisel engeller (83)	-0,278*	0,011	0,141	0,204	0,092	0,408
Mekânsal engeller (83)	-0,273*	0,013	0,245*	0,025	-0,077	0,490
Spor alanına dayalı engeller (83)	-0,138	0,213	0,265*	0,015	0,196	0,076
Zamana dayalı engeller (83)	-0,332**	0,002	0,344**	0,001	0,041	0,711
Arkadaşına dayalı engeller (83)	-0,212	0,055	0,243*	0,027	-0,009	0,935

* $p<0,05$, ** $p<0,01$

Kadınların medeni durumu ile rekreatif tercihlerinin etkileyen faktörler arasındaki ilişki incelendiğinde kişisel engeller ($t(81)=3,56$, $p<0,01$, $d=0,81$), mekânsal engeller ($t(81)=4,67$, $p<0,001$, $d=1,10$), spor alanına dayalı engeller ($t(81)=2,39$, $p<0,05$, $d=0,55$), zamana dayalı engeller ($t(81)=3,68$, $p<0,001$, $d=0,86$) ve arkadaşına dayalı engeller ($t(81)=3,49$, $p<0,01$, $d=0,81$) arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Kadınların rekreatif tercihleri etkileyen kişisel, mekânsal, spora dayalı, zamana dayalı ve arkadaşına dayalı engeller bekâr kadınlara göre evli kadınlardan daha yüksektir (Çizelge 4).

Çizelge 4. Kadınların medeni durumu ile rekreatif tercihleri etkileyen faktörler arasındaki ilişkiyi gösteren Bağımsız Örneklem T-testi sonuçları

Ana Kriterler	Evli		Bekâr		df	t	p	d
	\bar{x}	σ	\bar{x}	σ				
Güvenliğe dayalı engeller	4,15	0,58	4,38	0,62	81	-1,713	0,091	0,38
Kişisel engeller	3,34	0,78	3,94	0,68		-3,556**	0,001	0,81
Mekânsal engeller	3,44	0,77	4,17	0,53		-4,685***	0,000	1,10
Spor alanına dayalı engeller	3,11	1,18	3,70	0,93		-2,393*	0,019	0,55
Zamana dayalı engeller	3,25	1,00	4,00	0,71		-3,675***	0,000	0,86
Arkadaşına dayalı engeller	2,93	1,03	3,68	0,79		-3,489**	0,001	0,81

* $p<0,05$, ** $p<0,01$, *** $p<0,001$

4. Değerlendirme ve Sonuç

Araştırma sonuçları incelendiğinde, tabiat parklarının kadınlar tarafından kullanımının az olduğu, parkı kullanan kadınların çoğunlukla özel araç ile ulaşım sağladığı belirlenmiştir. Ayrıca rekreatif tercihlerini etkileyen en önemli faktörlerin güvenliğe dayalı engeller olduğu belirlenmiştir. Güvenliğe dayalı engeller olarak; cinsel saldırı endişesi ve suç meyilli insanların alanda bulunması olduğu belirlenmiştir. Yaş ve öğrenim durumları ile rekreatif tercihlerini etkileyen engeller arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Yaş azaldıkça ve öğrenim durumu arttıkça rekreatif tercihleri etkileyen engellerin etkileri artmaktadır. Bekâr kadınların rekreatif tercihlerini etkileyen engellerin evli kadınlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Çalışmada ankete katılan kadın katılımcılar Burdur kentinin tamamını temsil etmemektedir. Anketin bulguları, konuyla ilgili daha fazla çalışma yapılınca kadar

dikkatli şekilde ele alınmalıdır. Çalışmanın sonuçlarına göre aşağıdaki öneriler verilmiştir;

- Korunan alanlarda güvenliğin artırılması ile her yaş ve öğrenim grubundan kadınların alana ziyaretini arttıracığı düşünülmektedir.
- Kadınların demografik özellikleri (yaş, eğitim, medeni durum gibi) gözetilerek yapılacak mekânsal planlama ve tasarım çalışmaları kadınların bu alanları tercih etmelerinde önemli rol oynayabilir.
- Kişisel engellerin dikkate alınması ile yapılacak düzenlemeler doğrultusunda kadın katılımcıların motivasyonlarının artırılması ve bu durumun alanı seçmelerinde etkili olacağı ifade edilebilir.
- Alanda mekânsal engellerin kaldırılmasının kadın katılımcıların alanı tercih etmelerini arttırıcı bir etken olacağını ifade etmek mümkündür.
- Spor alanı ve donatılarında yapılacak iyileştirme çalışmaları ile spor alanlarına yönelik engeller ortadan kalkacağı için bu durum alanda katılımı arttırıcı bir unsur olabilir.
- Zamanı yeterli olmayan kadın katılımcılar için kısa süreli rekreasyonel etkinliklerin alanda sunulması ile zamana dayalı engellerin alanda en az seviyeye düşürülmesi mümkün olacaktır.
- Alanda kadın katılımcıların sosyalleşmesi ve farklı kişilerle tanışma imkânlarının sağlanması ile arkadaşlara dayalı engeller ortadan kaldırılması katılımcıların alanı tercih etmelerinde etkili olacaktır.

Kısaca, bu çalışmada ortaya konulan korunan alanlardaki kadın katılımcıları etkileyen rekreasyonel engeller ve bunların giderilmesine yönelik sunulan öneriler, gelecek çalışmalar ve ilgili kurum ya da kuruluşlar için bir altlık oluşturacaktır.

Teşekkür

Anket çalışmasına katkılarından dolayı Yüksek Mimar Sertan ASAN'a teşekkür ederiz.

Kaynaklar

Aksu, Ö. V. (2015). Korunan Doğal Rekreasyon Alanlarında Donatı Elemanlarının Tasarımları: Altındere Vadisi Milli Parkı Örneği. Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 15 (2), 267-278.

Akten, S., Gül, A. (2014). Korunan Doğal Alanlarda Ziyaretçilerin Olası Etki Düzeyleri Önlem ve Standartların Belirlenmesi (Gölcük Tabiat Parkı Örneği). Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 15, 130-139.

Alemu, M. M. (2016). Biodiversity and Protected Areas. Journal of Sustainable Development, 9(2), 67-72.

Anonim, (2006). The Economic Impact of Protected Areas on The Greater Shoalhaven Region. Environment and Conservation Economics Section. Final Report. November 2006. NSW Department of Environment and Conservation. Erişim Tarihi 6 Mart 2022, <https://www.environment.nsw.gov.au/-/media/OEH/Corporate-Site/Documents/Research/Our-science-and-research/economic-impact-protected-areas-greater-shoalhaven-region-final-report.pdf>

Anonim, (2022a). Milli Parklar Kanunu. Erişim Tarihi 14 Ocak 2022, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2873.pdf>

Anonim, (2022b). Tabiat Parkları. Erişim Tarihi 8 Mayıs 2022, <https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Menu/28/Tabiat-Parklari>

Anonim, (2022c). Tabiat Parkları. Erişim Tarihi 5 Mayıs 2022, <https://bolge6.tarimorman.gov.tr/Menu/31/Tabiat-Parklari>

Arni, A. G., Khairil, W. A. (2013). Promoting Collaboration Between Local Community and Park Management Towards Sustainable Outdoor Recreation. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 91, 57-65.

Aşıkkutlu, H. S., Yücedağ, C., Kaya, L. G. (2018). Korunan Alanlar Üzerine Ziyaretçilerin Algısı: Beydağları Sahil Milli Parkı Örneği. II. Uluslararası Multidisipliner Çalışmaları Kongresi, 4-5 Mayıs 2018, Adana, 243-257.

Bacon, E., Gannon, P., Stephen, S., Seyoum-Edjigu, E., Schmidt, M., Lang, B., Sandwith, T., Xin, J., Arora, S., Adham, K. N., Espinoza, A. J. R., Qwathkana, M., Prates, A. P. L., Shestakov, A., Cooper, D., Ervin, J., Ferreira de Souza Dias, B., Leles, B., Attallah, M., Mulongoy, J., Gidda, S. B. (2019). Aichi Biodiversity Target 11 in the like-minded megadiverse countries. *Journal for Nature Conservation*, 51, 125723.

Belote, R. T., Wilson, M. B. (2020). Delineating Greater Ecosystems Around Protected Areas to Guide Conservation. *Conservation Science and Practice*, 2, e196.

Bertzky, B., Corrigan, C., Kemsey, J., Kenney, S., Ravilious, C., Besançon, C. & Burgess N. (2012). Protected Planet Report 2012: Tracking Progress Towards Global Targets for Protected Areas. IUCN, Gland, Switzerland and UNEP-WCMC, Cambridge, UK.

Cazalis, V., Princé, K., Mihoub, J. B., Kelly, J., Butchart, S. H. M., Rodrigues, A. S. L. (2020). Effectiveness of Protected Areas in Conserving Tropical Forest Birds. *Nature Communications*. 11, 4461.

CBD, (2010). The Strategic Plan for Biodiversity 2011–2020 and the Aichi Biodiversity Targets. Erişim Tarihi 13 Ocak 2022, <https://www.cbd.int/doc/decisions/cop-10/cop-10-dec-02-en.pdf>

Cordes, K. A. (2013). Application in Recreation and Leisure for Today and the Future. 4th edition. Sagamore Publishing.

Çalık, F., Başer, A., Ekinci, N. E., Kara, T. (2013). Tabiat Parklarının Sportif Rekreatif Potansiyeli Modellenmesi (Ballıkayalar Tabiat Parkı Örneği). *Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri Dergisi*, 8 (2), 35-51.

Deniz, B., Kılıçaslan, Ç., Koşan, F. (2019). Rekreatif Olanaklara Yönelik Beklentilerin Sağlıklı Kentler Yönüyle İrdelenmesi, Aydın Kenti Örneği. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 3(2), 79-89.

Dudley, N. (2008). Guidelines for Applying Protected Area Management Categories. Gland, Switzerland: IUCN. x + 86pp. WITH Stolton, S., P. Shadie and N. Dudley IUCN WCPA Best Practice Guidance on Recognising Protected Areas and Assigning

Management Categories and Governance Types, Best Practice Protected Area Guidelines Series No. 21, Gland, Switzerland: IUCN. xxpp.

Esentaş, M. (2018). Metaphorical Perceptions of the Academicians Working in the Field of Recreation Regarding the Concept of "Recreation". *Journal of Education and Training Studies*, 6 (12), 42-47.

Gaston, K. J., Jackson, S. F., Cantú-Salazar, L., Cruz-Piñón, G. (2008). The Ecological Performance of Protected Areas. *Annual Review of Ecology, Evolution, and Systematics*, 39, 93-113.

Ghimire, R., Green, G. T., Poudyal, N. C., Cordell, H. K. (2014). An Analysis of Perceived Constraints to Outdoor Recreation. *Journal of Park and Recreation Administration*, 32 (4), 52-67.

Gözen, E. (2019). Rekreasyon Yönetimi Bölümü Lisans Öğrencilerinin "Rekreasyon" Kavramına İlişkin Metaforik Algıları, 3 (3), 397-416.

Gümüş, H., Özgül, S. A., Karakılıç, M. (2015). Fiziksel Aktivite Mekânı Değerlendirme Ölçeği (Famdö): Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Spor Bilimleri Dergisi*, 26 (1), 1-8.

Gümüş, H., Özgül, S. A. (2017). Rekreasyon Alanı Kullanımına İlişkin Katılım Engelleri ve Tercih Etkenleri Ölçeklerinin Geliştirilmesi. *Journal of Human Sciences*, 14 (1), 865-882.

IUCN WCPA, (2014). Parks. *The International Journal of Protected Areas and Conservation*, Volume 20.1, Gland, Switzerland: IUCN. Erişim Tarihi 15 Şubat 2021 <http://parksjournal.com/wp-content/uploads/2014/04/PARKS%2020.1%2010.2305:IUCN.CH.2014.PARKS-20-1.en.pdf>

Jamaliah, M. M., Alazaizeh, M. M., Alzboun, N., Alzghoul, Y. A. (2018). Protected Area Tourism in Jordan: An Exploratory Study. *Tourism Recreation Research*, 44 (1), 41-53.

Jiricka-Pürre, A., Tadini, V., Salak, B., Taczanowska, K., Tucki, A., Senes, G. (2019). Do Protected Areas Contribute to Health and Well-Being? A Cross-Cultural Comparison. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16 (7), 1172.

Kaya, L. G. (2005). The Environmental Concerns of Turkish Community in Syracuse, New York. *International Congress on Information Technology in Agriculture, Food and Environment (ITAFE'05)*, Adana, 2, 745-750.

Kaya, L. G. (2006). Critical Barriers to Rational Planning Processes for Coastal Zone Management: The Case Study of Antalya, Turkey. Published Ph.D. Dissertation. State University of New York, College of Environmental Science and Forestry, UMI - Dissertations Publishing. 427 p., Ann Arbor-USA, ISBN: 978-054-2654-46-6.

Kaya, L. G., Aytakin, A. (2009). Determination of Outdoor Recreation Potential: Case of the City of Bartın and Its Environs, Turkey. *Fresenius Environmental Bulletin*, 18 (8), 1513-1524.

Kaya, L. G., Aşıkutlu, H. S., Yücedağ, C. (2019). Kadınların Boş Zamanlarındaki Rekreatif Eğilimleri: Antalya Kenti Örneği. IV. In European Conference on Science, Art & Culture ECSAC, Antalya, 19, 63-70.

Kaya, L. G. & Aşıkutlu, H. S. (2019). Çevre ve Mekansal Gelişim. Adem Korkmaz, Onur Sungur, & Ali Murat Alparslan (Ed.), Burdur İl Gelişim Planı içinde (s. 11-81). Ankara: Detay Yayıncılık.

King, S., Driver, A., Ginsburg, A., Belle, E., Brown, C. (2022). Accounting for Protected Areas Using the SEEA EA. London Group on Environmental Accounting, 28th Meeting, Ecosystem Services in Biophysical Terms. 26-29 September 2022, Siegburg, Germany. Erişim Tarihi 13 Aralık 2022, https://seea.un.org/sites/seea.un.org/files/lg28_d1_s1_5_king_accounting_for_protected_areas.pdf

Kurdoğlu, O. (2017). Milli Park Yönetimi Ders Notu. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Orman Fakültesi, Orman Mühendisliği. Trabzon.

Lu Li, C., Yi Wang, C. (2012). The Factors Affecting Life Satisfaction: Recreation Benefits and Quality of Life Perspectives. *Sports and Exercise Research*, 14 (4), 407-418.

MacKinnon, D. Lemieux, C. J., Beazley, K., Woodley, S., Helie, R., Perron, J., Elliott, J., Haas, C., Langlois, J., Lazaruk, H., Beechey, T., Gray, P. (2015). Canada and Aichi Biodiversity Target 11: understanding 'other effective area-based conservation measures' in the context of the broader target. *Biodiversity Conservation*, 24, 3559–3581.

Neugarten, R. A., Moull, K., Martinez, N. A., Andriamaro, L., Bernard, C., Bonham, C., Cano, C. A., Ceotto, P., Cutter, P., Farrell, T. A., Gibb, M., Goedschalk, J., Hole, D., Honzák, M., Kasecker, T., Koenig, K., Larsen, T. H., Ledezma, J. C., Mckinnon, M., Mulligan, M., Nijbroek, R., Olsson, A., Rakotobe, Z. L., Rasolohery, A., Saenz, L., Steining, M., Wright, T. M., Turner, W. (2020). Trends in Protected Area Representation of Biodiversity and Ecosystem Services in Five Tropical Countries. *Ecosystem Services*, 42, 101078.

Shafer, C. L. (2015). Cautionary Thoughts on IUCN Protected Area Management Categories V–VI. *Global Ecology and Conservation*, 3, 331-348.

Surat, H., Surat, B. Z., Özdemir, M. (2014). Korunan Alanların Rekreatif Kullanımı ve Yerel Halkın Farkındalığı: Borçka Karagöl Tabiat Parkı Örneği, II. Ulusal Akdeniz Orman ve Çevre Sempozyumu, "Akdeniz ormanlarının geleceği: Sürdürülebilir toplum ve çevre", 22-24 Ekim 2014, Isparta, 331-342.

TÜİK, (2022). Türkiye İstatistik Kurumu. Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi. Erişim Tarihi 5 Ağustos 2022, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2021-45500>

Uzun, S., Müderrisoğlu, H., Kaya, L. G., Demir, Z. (2012). Doğal Alanlardaki Rekreatif Faaliyetlerin Ekolojik Etkileri. I. Rekreatif Araştırmaları Kongresi Bildiriler Kitabı, Kemer, Antalya, 791-809.

White, D. D. (2008). A Structural Model of Leisure Constraints Negotiation in Outdoor Recreation. *Leisure sciences*, 30 (4), 342-359.

Worboys, G. L. (2015) 'Introduction', in G. L. Worboys, M. Lockwood, A. Kothari, S. Feary and I. Pulsford (eds) Protected Area Governance and Management, pp. 1–8, ANU Press, Canberra.

Yeşil, M., Yeşil, P., Atabeyoğlu, Ö. (2014). Ülkemizde Tabiat Parklarının Genel Durumları: Soğuksu Tabiat Parkı Örneği. III. Uluslararası Odun Dışı Orman Ürünleri Sempozyumu. 767-774.